

Møte Dialogforum 15.12.20

Evaluering, forbedringer og planer 2021

Statnett 8.12.20 / Ingrid Eivik

Agenda Dialogforum med bransjen 15.12

1. Innledning
  - Kort oppfriskning av mandatet for Dialogforum
  - Referat fra forrige møte
2. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2020 og forbedringsområder
  - Bransjen informerer om sine erfaringer og gir innspill til forbedringer. Bl.a. bransjens vurderinger/svar på utsendte spørsmål.
    - 10-15 min per bransjeorganisasjon
  - Statnett informerer om sine erfaringer
  - Diskusjon
3. Plan for 2021
  - Arrangementer, fora, referansegrupper - Områder for samarbeid fremover
  - IKT implementeringsplan
  - Møteplan
  - Tiltak
4. Eventuelt
5. Neste møte
6. Evaluering av møtet

Innledning

Mandat - utdrag: Formål og virkeområde

- Formålet med Dialogforumet er å diskutere og avklare dialog- og samarbeidsform.
  - Avklare dialog- og samarbeidsform og forventninger til samarbeidet
  - Evaluere samarbeidet og foreslå forbedringer og tilpasninger
  - Vurdere og anbefale tiltak for informasjonsdeling
  - Avklare rammer for bransjens involvering i konkrete utviklingstiltak
  - Utarbeide en omforent overordnet plan for dialog og samarbeid for kommende år
- Faglige problemstillinger diskuteres ikke i Dialogforumet, men håndteres i andre faglige fora.
- Dialogforum vil ha en rådgivende funksjon overfor systemansvarlig om hva som ansees som viktige områder for samarbeid og dialog. Forumet har ikke besluttsende myndighet.
- Dialogforum har normalt ett møte i året, som avholdes tidlig på året.

Link til Mandat: [Mandat Dialogforum](#)

Link til nettside Dialogforum: <https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/dialogforum-med-bransjen/>

Referat fra forrige møte

- Referat forrige møte:
  - [Dialogforum 181219 - Møtereferat](#)

Aksjonspunkter / oppfølging

#	Aksjon	Hvem	Når
1.	Bransjeorganisasjonene kommer tilbake til Statnett med representant fra industri og mindre produksjonsaktør til ISB-gruppen.	Bransjeorganisasjonene	Snarest
2.	Statnett formidler oversikt over ulike informasjonstjenester og info om påmelding	Statnett	Snarest
3.	Dele informasjon om arrangementer for kommende år	Energi Norge	Snarest
4.	Vurdere bidrag i hverandres arrangementer og/eller samarbeid om arrangementer	Bransjeorganisasjonene Statnett	
5.	Utnytte elektroniske plattformer i enda større grad i møter; Webinar, skypemøter, streaming	Bransjeorganisasjonene Statnett	
6.	Bransjeorganisasjonen bidrar til å videreformidle informasjon fra Statnett til egne medlemmer	Bransjeorganisasjonene	

Agenda Dialogforum med bransjen 15.12

1. Innledning
  - Kort oppfriskning av mandatet for Dialogforum
  - Referat fra forrige møte
2. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2020 og forbedringsområder
  - **Bransjen informerer om sine erfaringer og gir innspill til forbedringer. Bl.a. bransjens vurderinger/svar på utsendte spørsmål.**
    - 10-15 min per bransjeorganisasjon
  - Statnett informerer om sine erfaringer
  - Diskusjon
3. Plan for 2021
  - Arrangementer, fora, referansegrupper - Områder for samarbeid fremover
  - IKT implementeringsplan
  - Møteplan
  - Tiltak
4. Eventuelt
5. Neste møte
6. Evaluering av møtet

Spørsmål – for innspill fra møtedeltakerne/bransjen **Statnett**

- Bransjens vurderinger og innspill til forbedringer, jf tidligere utsendte spørsmål:
  1. Hvordan opplever bransjen informasjonen fra Statnett, herunder bl.a.
    - Tilstrekkelig, tydelig, tilgjengelig, informasjonskanaler?
    - Spesifikt Statnetts nettside
  2. Hvordan opplever bransjen Statnetts faste fora, som Forum for Systemtjenester, ISB IKT-møte, Dialogmøte Fosweb, herunder bl.a.?
    - Tema/innhold, opplegg, dialog, informasjon/invitasjon, deltakelse.
    - Frekvens, fysisk vs teams-møte
  3. Hva ser bransjen som viktige gevinster av Statnetts referansegrupper for sentrale utviklingstiltak, og hvordan opplever bransjen at referansegruppene har fungert?
    - Nytte / gevinster for bransjen og Statnett?
    - Forventninger
    - Opplegg og innhold, dialog, forankring/forpliktelse
    - Deltakelse i referansegruppene – tilstrekkelig dekkende? Når vi de mindre aktørene?
    - Nordiske og nasjonale referansegrupper
  4. Forslag fra bransjen til hvordan vi best når frem til alle aktørene (dialog og info), også de mindre selskapene?
  5. RME har innført halvårlig behandling av endringer av retningslinjer for fos, med tilhørende halvårlig offentlig høringsprosess i bransjen. Hvordan vurderer bransjen disse endringene?
  6. Ser bransjen potensialer for effektivisering av bransjedialogen, og kan gi noen konkrete innspill til dette?
  7. Hvilke områder er bransjen spesielt opptatt av nå, og hva ser dere som viktige samarbeidsområder fremover / i 2021?
  8. Ser dere behov for andre samarbeidsarenaer enn i dag?
    - F.eks egen møteplass for energimarkedsutvikling?

Referansegrupper – Formål og premisser

- **Formål**
  - Øke bransjens involvering i konkrete utviklingsprosjekter for å sikre effektive løsninger og en effektiv implementering av tiltaksplanen i SMUP hos Statnett og aktørene
- **Mandat og formaliteter avklares ved oppstart av referansegruppe**
  - Mandat med tydelige målsettinger, ansvar og bidrag, forpliktelser
  - Avklare forventninger og spilleregler, roller, møtedefrekvens, kostnader, referater
- **Statnett leder gruppene**
  - Sørge for å avklare mandat, forventninger etc
  - Sørge for en plan for hva som skal diskuteres og avklares med aktørene til hvilken tid
  - Forbereder møtene med agenda og sørger for underlag til møtene, inkl bidrag fra eksterne. Referat fra møtene
  - Legge til rette for involvering og konkrete bidrag fra deltakerne
- **Deltakere skal**
  - Bidra med konkrete og strukturerte innspill basert på egne erfaringer og kunnskap, herunder teknisk, markedsmessig, økonomisk inkl input til vurderinger av samfunnsøkonomi
  - Bidra med konkrete løsningsforslag på utfordringer som adresseres
  - Sørge aktivt for å innhente og videreformidle informasjon i egen organisasjon
  - Sørge for forankring i egen bedrift og bransjeorganisasjon

Faste fora og andre møteplasser

– dialog i regi av system- og avregningsansvarlig

Faste årlig større arrangementer

Systemansvarliges
årskonferanse
(Ett årlig møte)

Forum for
systemtjenester
(Ett årlig møte)

Avregnings-
konferansen*
(Ett årlig møte)

Driftstekniske møter
(Årlig møte i nord og sør)

Faste mindre fora

ISB IKT-gruppe
(2 møter/år)

Fosweb dialogforum
(1-2 møter/år)

Kundeforum
balanseavregning*
(3 møter/år)

Norsk Ediel
ekspertgruppe*
(6 møter/år)

Referansegrupper (ad hoc) begrenset deltakelse

TSO/DSO
samarbeidsforum

NBM: Balansering og
15 min i markedene

CCM/Flytbasert

FCR

Stasjonsgruppe-
inndeling

Fos §14 søknader i
fosweb

Fagmøter ved behov

Fagmøter

- Om europeiske høringer
- Høringsmøter ved endring av praksis
- Faglige tema som ikke dekkes andre steder

Referansegrupper og felles prosjekter

- FCR / FCP-prosjekt
  - Nasjonal referansegruppe for FCP - avholdt ett møte med norske aktører i 2020 (9.9.2020).
  - Informasjon om FCR-markedsutvikling på Forum for systemtjenester 28.10.20
  - Link til side på Statnett.no: [Nordisk frekvensstabilitet](#)
- NBM – Ny nordisk balanseringsmodell inkl finere tidsoppløsning i markedene
  - Nasjonal referansegruppe møtes ca fire ganger per år, og nordisk referansegruppe møtes ca fire ganger per år. Avholdt webinarer for å spre informasjon til flere.
  - Informasjon legges ut på Statnetts nettside og på NBM web som er felles for de nordiske TSOene.
  - Link til side på Statnett.no: [Ny modell for balansering av det nordiske kraftsystemet med kvartersoppløsning](#)
  - Link til nordisk nettside NBM: <http://nordicbalancingmodel.net/>
- Stasjonsgruppeinndeling – restrukturering av stasjonsgrupper (NY i 2020)
  - Referansegruppe etablert i januar 2020, og avholdt 4 møter i første halvdel av 2020. Webinar i juni 2020 for å spre informasjon til flere. Planlagt nytt møte i februar.
  - Arbeidet har resulterte en konsept-rapport.
  - Link statnett.no: <https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/webinar--konsept-for-planobjekt-og-budobjekt-stasjonsgrupper/>
- Kapasitetsfastsettelse / Flytbasert:
  - Nordisk stakeholdergruppe har avholdt to møter i 2020.
  - Nasjonal referansegruppe ble etter ønske fra bransjen etablert i november 2018. Det har vært to møter i 2020.
  - Det legges opp til to-tre møter i 2021, som vil være relevant ifm. oppstart av parallellkjøring.
  - Link til side på Statnett.no: [Flytbasert markedskobling](#)
  - Link til nordisk RSC: <https://nordic-rsc.net/ccm/>
- TSO-DSO samarbeidsforum, inkl piloter
  - Avholdt fire møter i 2020, ett møte per kvartal. I tillegg en del bilateral kontakt.
  - Link Statnett.no: <https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/samarbeidsforum-tsodso/>
- Fos § 14 søknader i fosweb (NY i 2020)
  - Referansegruppe opprettet i 2020 ifm oppstart av prosjektet. Avholdt 5 fellesmøter i 2020, samt flere 1-1 møter etter behov.

Agenda Dialogforum med bransjen 15.12

1. Innledning
  - Kort oppfriskning av mandatet for Dialogforum
  - Referat fra forrige møte
2. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2020 og forbedringsområder
  - Bransjen informerer om sine erfaringer og gir innspill til forbedringer. Bl.a. bransjens vurderinger/svar på utsendte spørsmål.
    - 10-15 min per bransjeorganisasjon
  - Statnett informerer om sine erfaringer
  - Diskusjon
3. **Plan for 2021 – for innspill og diskusjon**
  - **Arrangementer, fora, referansegrupper - Områder for samarbeid fremover**
  - **IKT implementeringsplan**
  - **Møteplan**
  - **Tiltak**
4. Neste møte
5. Eventuelt
6. Evaluering av møtet

Faste fora og referansegruppene videreføres i 2021

Faste årlig større arrangementer

Systemansvarliges
årskonferanse
(Ett årlig møte)

Forum for
systemtjenester
(Ett årlig møte)

Avregnings-
konferansen*
(Ett årlig møte)

Driftstekniske møter
(Årlig møte i nord og sør)

Faste mindre fora

ISB IKT-gruppe
(2 møter/år)

Fosweb dialogforum
(1-2 møter/år)

Kundeforum
balanseavregning*
(3 møter/år)

Norsk Ediel
ekspertgruppe*
(6 møter/år)

Referansegrupper (ad hoc) begrenset deltakelse

TSO/DSO
samarbeidsforum

NBM: Balansering og
15 min i markedene

CCM/Flytbasert

FCR

Stasjonsgruppe-
inndeling

Fos §14 søknader i
fosweb

Fagmøter ved behov

Fagmøter

- Om europeiske høringer
- Høringsmøter ved endring av praksis
- Faglige tema som ikke dekkes andre steder

Det blir behov for mer samarbeid også på andre områder

- Behovet for økt nasjonal koordinering som en følge av store endringer i regional-/distribusjonsnett
  - Nytt europeisk regelverk forutsetter dialog og samarbeid spesielt mellom TSO og DSOer, og til dels også SGUer (betydelige nettbrukere). Dialog og samarbeid vil formaliseres mer.
    - SOGL bruker begreper som coordination with, cooperation, og på noen områder agreement.
  - Systemansvarlig har utstrakt samarbeid med nettselskaper og leverandører av systemtjenester i dag. Samarbeidet bør utvides og også formaliseres mer.
  - Sentrale områder for mer samarbeid og informasjonsdeling fremover
    - Datautveksling, i første omgang utarbeide nasjonal metode iht SOGL
    - Pre-/rekvalifisering av leverandører av FCR og FRR
    - Spenningsregulering og reaktiv effekt
    - Driftstesting / samsvarstesting
    - Muliggjøre levering av reserver fra grupper eller enheter i distribusjonsnettene.
- **Ser bransjen andre behov for samarbeidsområder eller samarbeidsarenaer?**

Aktuelle høringer

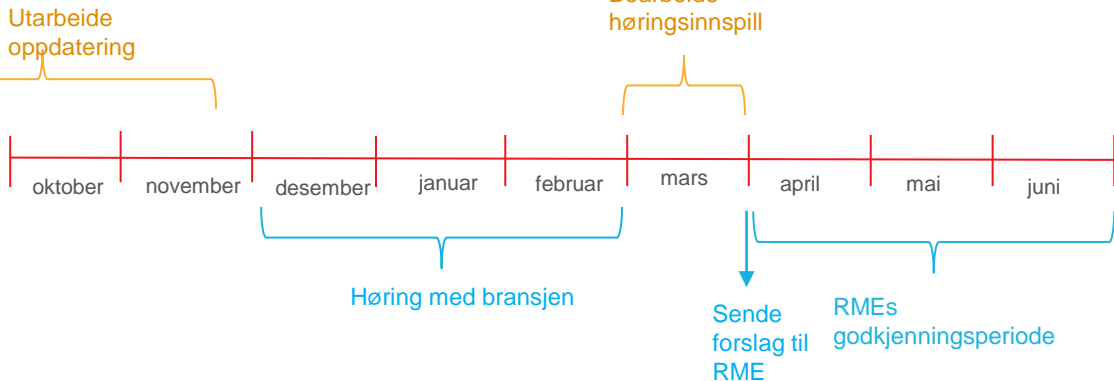
Pågående høringer:

- [Høring om oppdaterte retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret](#)
  - Gjelder for §§ 7, 8a, 8b, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20 og 22b samt enf § 6-1
  - Høringsfrist 01.03.21
  - Fremover tas det sikte på to årlige høringer for oppdateringer av retningslinjer. Neste gang i juni 2021.

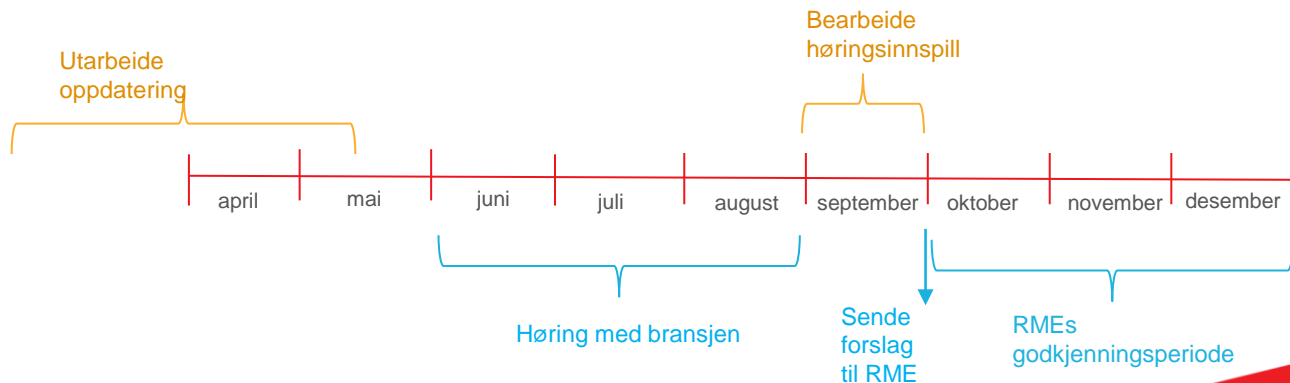
Kommende høringer:

- Metode om levering av FCR fra limited energy reservoirs (LER)
  - Legges ut på høring i januar, med høringsfrist 1 mnd
- Oppdatert metode om rampingrestriksjoner
  - Legges ut på høring i januar, med høringsfrist 1 mnd
  - Webinar planlegges i januar
- Nasjonal implementering av aFRR D-2
  - Legges ut på høring i januar/februar.
- *Europeisk konsultasjon på CACM i Q2 2021*
- Alle nye høringer i regi av Statnett legges ut på statnett.no: <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/horinger-og-konsultasjoner/>

Oppdatering av retningslinjer - tidsløp

Retningslinjer for utøvelse av systemansvaret oppdateres to ganger per år.
Retningslinjene finnes her: [Utøvelse av systemansvaret - Retningslinjer](#)

IKT Implementeringsplan (oppdatert desember 2020)

Oversikten oppdateres halvårlig ifm ISB-møtet, og finnes på Statnett.no: [Systemdrifts- og markedsutvikling](#)

Tiltak jf. SMUP	Beskrivelse av endring / funksjonalitet	Endring IKT hos aktører (Ja / Nei)	Antatt berørte IT-systemer hos aktører	Oppstart implementering hos Statnett	Start test	Produksjonssetting / idriftsettelse	Krav / Frivillig	Kommentar	Relevante linker
Videreutvikling FCR-markedene	Overgang fra uke til D-2 for FCR	Ja	Markedssystem	Q2 2019	Q1 2020	Q4 2020	Frivillig		
Ny balanseringsmodell (NBM), inkl Finere tidsoppløsning	Endringer i mange forskjellige systemer	Ja	Markedssystem/SCADA				Krav	Se link til NBM sine sider	https://nordicbalancingmodel.net/
	Digitalisering av regulerkraftmarkedet	Ja	Markedssystem/SCADA	Q3 2020				Behov for automatisering av mottak for eBestill hos aktør. Sikre høyere tilgjengelighet	https://www.statnett.no/nvhetarkiv-2020/behovet-for-digitalisering-i-regulerkraftmarkedet-oket/
RKOM Ned	Innføre nytt produkt RKOM ned	Ja	Fifty MMS, Nettavregning	Q3 2020	Q4 2020	Q2 2021	Frivillig å delta i markedet.	Innføres nå pga at nordisk mFRR er utsatt.	
Prognoser, - vind, forbruk og ubalanser (Beryl)	Forbruksprognoser	Nei		Q2 2019				Usikker ferdigstillelsesdato	
	Ubalanseprognoser - kortsiktige ubalanser	Nei		Q2 2019			Følger utvikling i NBM		
	Vindprognoser	Nei		Ikke påbegynt				Usikker ferdigstillelsesdato	
eBestill (Elektronisk bestilling)	Krav til bruk av eBestill					Q2/Q3 2021		Forslag til oppdaterte retningslinjer oversendes RME Q2 2021.	
	Tjenesteutsetting (Tjenesteytende aktør aktiverer på vegne av balanseansvarlig)	Ja	Markedssystem/SCADA	Q4 2019/Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020		Funksjonalitet ferdig, avventer tilbakemelding fra RME før det kan tas i bruk	
Ny kommunikasjonsplattform for markedssystemer	Statnett tar i bruk MADES/ECP	Ja		Pågående	Fortløpende	Fortløpende			
Implisitt tapshåndtering på alle norske HVDC-kabler	Implisitt tapshåndtering på Skagerak-forbindelsen	Nei		Q1 2020	Q1 2021	Q1 2021			
Fosweb - videreutvikle webportal	Automatisk dataoverføring til Fosweb	Ja	Løsning for anleggsdata	Pågående	Fortløpende	Fortløpende	Krav til Statnett	Planlagt ferdig Q4 2021	
	SEBRA (selskaps- og brukerregister)	Nei		Pågående	Fortløpende	Fortløpende			
	Innsamling av HVDC-anlegg manuelt i Fosweb	Ja	Kildesystem hos konsesjon	Q1 2021	2021	2021			
	Integrasjon av anleggsdata mellom applikasjonene Kraftsystemdata og kraftsystemfunksjonalitet			Q4 2020	2021	2021			
	Innmelding av driftstansbehov på lang sikt	Nei		Q4 2020	Q4 2021	Q4 2021	Frivillig		
Ny kommunikasjonsstandard for driftsentralssystemer	Modul for innsending av fos §14-søknader (Versjon 1)	Nei		Q4 2019/Q1 2020	Q4 2020	Q4 2020	Krav	Venter på godkjenning av RME. Versjon 2 er planlagt produksjonsatt i 2021	
	Erstatte Elcom med ICCP	Ja		Pågående	Fortløpende	Q4 2021	Krav	Pga stort behov for testing mot aktører samt koronasituasjonen er fristen utsatt til Q4 2021.	
Neste generasjon FASIT i Fosweb	PQ Portal	Nei		Q1 2019		Q4 2019/ Q1 2020	Krav	Verktøyet er i bruk av konsesjonærene og løsningen vil bli videreutviklet	
NASDAT - Norsk Spenningskvalitetsdatabase	Innsamling av spenningskvalitetsdata fra aktørene i kraftnettet og deling av analysegrunnlag/statistikk.	Ja (begrenset)	Data fra PQ instrumenter (sone 2)	Pilot: Q2 2019		Fortløpende fra nov 2020 med ferdig-stillesle jan	Krav	Forskrift er endret (FoS). Omfang IKT-utvikling foregår hovedsakelig i PQ-portalen	
Flytbasert markedskobling	Ny type informasjon om markeds kapasitet	Ja kanskje ift analyse	Analyseverktøy	Pågående	Tidligst Q2 2021	Tidligst Q2 2022	Frivillig	Nordisk samarbeidsprosjekt	https://nordic-rsc.net/flow-based/

Arrangementer og møter 2021

Oversikten oppdateres jevnlig (kvartalsvis), og finnes på statnett.no: [Dialog og samarbeid med bransjen](#)

	2020		2021											
	Nov.	Des.	Jan.	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Større åpne arrangementer														
Systemansvarliges årsmøte (tidligere Systemoperatørforum)								tbd						
Forum for Systemtjenester (FFS)												27.10.		
Avregningskonferansen											tbd			
Driftsteknisk møte Nord							tbd							
Driftsteknisk møte Sør								tbd						
Fosweb dialogforum	26.11. web							tbd					tbd	
Dialogforum med bransjeorganisasjonene		15.12. web												tbd
ISB IKT-gruppe						25.03. web						tbd		
Kundeforum balanseavregning				10.02. web			tbd				tbd			
Nordisk Bidding Zone Review Stakeholders meeting			20.01. web											
Referansegrupper utviklingstiltak														
Samarbeidsforum TSO/DSO		18.12. web			tbd web			tbd			tbd			tbd
Norsk NBM referansegruppe		03.12. web		23.02. web				15.06.		23.09.				09.12.
Nordisk NBM stakeholder reference group	26.11. web			11.02. web				3.6		14.9			30.11	
Flytbasert markedskobling, nasjonalt	20.11. web				tbd web									
Flytbasert markedskobling, nordisk										tbd				
Fos § 14 søknader i Fosweb	25.11. web		28.01. web		11.03. web	21.04. web		03.06.						
Fagmøter ifm høringer														
Retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret (høringsmøte)								tbd						
Oppdaterte rampingrestriksjoner			tbd											
Andre arrangementer og fagmøter														
Fast Frequency Reserves (FFR), evaluering og videreutvikling	Utsatt		12.01. web 14.01. web											
Informasjonsmøte om ny fleksibilitetspilot og evaluering			tbd											
Stasjonsgruppeinndeling, arbeidsmøter				tbd										
Nordisk webinar mFRR EAM			14.1. web											
						Møte i norsk regi		Nordisk møte			Europeisk møte			

Agenda Dialogforum med bransjen 15.12

1. Innledning
  - Kort oppfriskning av mandatet for Dialogforum
  - Referat fra forrige møte
2. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2020 og forbedringsområder
  - Bransjen informerer om sine erfaringer og gir innspill til forbedringer. Bl.a. bransjens vurderinger/svar på utsendte spørsmål.
    - 10-15 min per bransjeorganisasjon
  - Statnett informerer om sine erfaringer
  - Diskusjon
3. Plan for 2021 – for innspill og diskusjon
  - Arrangementer, fora, referansegrupper
    - Områder for samarbeid fremover
  - Tiltak
4. Eventuelt
5. Neste møte
6. Evaluering av møtet